

MATCHMAKEN TUSSEN SPORTVRAAG EN SPORATAANBOD

Investeer in beleid, niet in beton

Tekst: **Jeroen Kuypers**

Weinig landen beschikken over zo veel en zulke hoogwaardige sportaccommodaties als Nederland. We mogen ook niet klagen over onze hoge sportdeelname, en toch mikt het Sportakkoord op een verdere verhoging. Hoe kunnen gemeenten die realiseren? Niet door nog meer te investeren in accommodatiebeleid, meent Remco Hoekman, wel door meer te focussen op doelgroepenbeleid.

Sport policy, sport facilities and sport participation, a socio-ecological approach, zo luidt de volledige titel van het proefschrift waarmee Remco Hoekman op 4 oktober jl. aan de Radboud Universiteit van Nijmegen promoveerde. Het was de (voorlopige) bekroning van de al glansrijke carrière van de 37-jarige sportsocioloog, die in 2007 full-time als onderzoeker in dienst kwam van het Mulier Instituut in Utrecht. De jaren ervoor had hij het sportonderzoek bij het Mulier Instituut gecombineerd met zijn werk als verenigingsondersteuner bij de Eindhovense Sportraad en later met zijn functie als projectleider Buurt, Onderwijs en Sport bij de sportafdeling van de gemeente Eindhoven. Tegenwoordig is hij één dag in de week gedetacheerd aan de universiteit waar hij de doctorstitel behaalde, voor onderwijs en onderzoek op het terrein van sportsociologie, sportbeleid en sportstimulering. Ook internationaal staat Hoekman zijn mannetje, onder andere als hoofd van de Europese vereniging van sportsociologen en als auteur van tal van artikelen en boeken in het Engels. Voor zijn proefschrift analyseerde hij de correlatie tussen de sportdeelname en de karakteristieken van lokaal sportbeleid, de aanwezigheid en spreiding van de sportaccommodaties en de sociale omgeving.

Fanatieke sporthaters

“Daar waar de diversiteit van het aanbod groter is zie je een hogere maandelijkse sportdeelname, maar voor de meer gemotiveerde wekelijkse sporter maakt die diversiteit niet uit. Door nog meer hallen

te bouwen en velden aan te leggen zul je dus weinig extra rendement behalen”, zegt Hoekman. “In zijn algemeenheid doen meer sporthallen en sportvelden er niet toe om meer mensen aan het sporten te krijgen, omdat er al een zeer goede sportinfrastructuur is en ook de openbare ruimte vele mogelijkheden biedt om te sporten. Er is een groep Nederlanders die nu eenmaal niet wil sporten; die soms fanatieke sporthaters zul je ook niet in beweging krijgen door het aanbod nog meer te verruimen. Misschien moet je je als beleidsambtenaar neerleggen bij het bestaan van die groep, met name waar het gaat om mensen die anderszins voldoende participeren in de samenleving. Een sportdeelname van honderd procent is een illusie. Dat neemt niet weg dat er zeker groepen zijn die wel extra aandacht verdienen in de sportstimulering, zoals kinderen in armoede en mensen met een beperking. Voor die laatste groep heeft het wel degelijk zin om sportaccommodaties toegankelijker te maken. Het VN-verdrag eist zelfs expliciet een betere toegankelijkheid voor hen.”

Vindbaar maken

Volgens Hoekman valt er met name aan de zogeheten onderkant van de samenleving nog veel winst in sportdeelname te boeken. “Als we meer mensen uit die groep aan het sporten krijgen heeft dat positieve gevolgen op alle vlakken: ze worden fitter, gezonder, leggen nieuwe sociale contacten en worden zo dus ook weerbaarder en minder kwetsbaar. Maar daarvoor is de inzet van gespecialiseerd personeel nodig, zoals van buurtsportcoaches en andere professionals

die aansluiting hebben bij de doelgroep. Ik pleit dus voor de terugkeer van het ouderwetse doelgroepenbeleid. We hebben geen behoefte aan nog meer hardware, maar juist aan meer software: de menselijke inzet om de juiste sporters aan de juiste accommodaties te koppelen en daar activiteiten te organiseren die aansluiten bij de behoefte. Maar ook professionals die, als matchmakers tussen vraag en aanbod, het sportaanbod ‘vindbaar’ maken en de doelgroep naar dit bestaande sportaanbod toe leiden.”

Onevenredig groot

Vooral de lokale overheid is aan zet waar het gaat om sportbeleid. Die rol is met name een faciliterende, waarbij de overheid gelegenheid geeft tot sportbeoefening en voorziet in de benodigde sportinfrastructuur op basis van behoefte. Vanuit die traditie dreigt het gevaar dat een onevenredig groot deel van het geld in de bouw en renovatie van accommodaties wordt gestoken, terwijl sportbeleid nu veel meer moet gaan om gezondheidsbevordering en het realiseren van sociaal-maatschappelijke doelen. “Deze doelen en ook de bredere

“Door nog meer hallen te bouwen en velden aan te leggen zul je weinig extra rendement behalen”

ontwikkelingen in de sportsector, waar lang niet meer alleen in formele sportaccommodaties wordt gesport, vragen om een andere inzet van lokaal sportbeleid. Daarbij is het logischer om meer te investeren in handjes in het veld, en dus in personen, in plaats van in stenen. Zonder meer een sporthal bijbouwen, ook al vragen de verenigingen daar om, is niet de goede weg”, luidt het oordeel van Hoekman. “Een sporthal bouw je niet voor een paar jaar, maar eerder voor een periode van dertig tot veertig jaar. Om te kunnen spreken van een duurzame sportinfrastructuur moet die sporthal ook in de toekomst aansluiten bij de behoefte van de veranderende samenleving. Bedenk dat er nu anders wordt gesport dan twintig jaar geleden – het aandeel van de ongeorganiseerde sport is sterk toegenomen – en dat het sportgedrag over twintig jaar wéér anders zal zijn. In plaats van de oplossing te zoeken in nieuwbouw moeten gemeenten nu vooral het lokale sportkapitaal laten renderen, zoals VSG het beschrijft in het visiedocument *Sport Stimuleert!*. Nederland heeft een unieke sportinfrastructuur. Door slimme verbindingen aan te gaan tussen de hardware, de orgware en de software kan deze infrastructuur nog beter worden benut. Bijvoorbeeld door te kijken naar meervoudig gebruik en door meer organisaties toegang te geven tot een buiten- of binnensportaccommodatie, of door de activiteiten af te stemmen op de wensen van specifieke doelgroepen. Ook hier geldt een focus op de organisaties, de personen en de activiteiten, meer dan op de stenen.”

Toegangstechnologie

Hoekman denkt daarbij verder aan het ontchotten van de sport en het onderwijs, sectoren die zelfs anno 2018 nog steeds te veel als gescheiden werelden naast elkaar bestaan. “Sommige gymzalen, sportzalen en sporthallen worden enkel door het bewegingsonderwijs gebruikt, andere uitsluitend door de verenigingen. Daar valt veel winst te boeken, door meer oog te hebben voor de eisen die aan de sportruimte en aan de

“We hebben geen behoefte aan nog meer hardware, maar juist aan meer software”

ruimte voor bewegingsonderwijs worden gesteld. Zo ontstaan mogelijkheden om de binnensportaccommodaties intensiever te gebruiken. Als er dan nog uren overblijven waarin de hal leegstaat, zou die kunnen worden verhuurd aan groepjes ongeorganiseerde sporters, bijvoorbeeld een vriendenclubje dat op variabele tijden samenkomt om te zaalvoetballen. Voor de sporters zelf is het heel eenvoudig om online af te spreken, maar de aansluitende verbinding met de verhuurder van de accommodatie ontbreekt vaak. Via relatief eenvoudige toegangstechnologie is die verhuur alsnog mogelijk te maken.”

Beter benutten

Vanuit de leveranciers wordt er al druk geëxperimenteerd om sportaccommodaties multifunctioneler te maken. De gymnastiekzaal van de toekomst krijgt bijvoorbeeld nu al gestalte als een ruimte waarin lijnen van ledlampen en ingenieuze software een telkens wisselende inrichting mogelijk maken. Volgens Hoekman is dat een welkome ontwikkeling, net als de komst van het kunstgras een enorme impuls gaf aan het meervoudig gebruik van sportvelden. “Het is goed te zien dat die ontwikkeling zich doorzet, ook als onderdeel van het Sportakkoord. Je kunt het vergelijken met de huidige discussie over manieren om verschillende sporten op hetzelfde kunstgrasveld te beoefenen. Maar ook met experimenten om er overdag, als kunstgrasvelden niet gebruikt worden, met zonnepanelen-folie energie op te wekken. Ik geef in mijn proefschrift aan dat de belangrijkste uitdaging voor lokaal sportbeleid is de lokale sportinfrastructuur optimaal te benutten

en zo ook de exploitatietekorten beperkt te houden. Dat is mede ingegeven vanuit de toegenomen focus op effectief beleid. Deze innovaties kunnen daar zeker bij helpen. Daarnaast is het in mijn ogen van essentieel belang dat de sportinfrastructuur is afgestemd op, en blijft aansluiten bij, de veranderende wensen en behoeften van de bevolking. Dit betekent bijvoorbeeld dat er meer aandacht moet komen voor de groeiende groep ouderen, iets waar sportbonden en sportverenigingen al een begin mee hebben gemaakt met aangepaste sport- en competitievormen om ook de oudere leden te behouden voor de sportvereniging.”

Expertise behouden

Een ander aspect waar Hoekman in zijn proefschrift op ingaat is de betekenis van sportbeleid. Hij constateert dat er onvoldoende inzicht is in de betekenis van sportbeleid. Hoekman: “Het ontbreekt aan inzicht in de werkzame mechanismen. Vaak blijft het bij indicaties dat doelstellingen zijn bereikt of het gevoel dat ‘iets werkt’. Wat meer reflectie op de betekenis en de werkzame mechanismen van beleidsactiviteiten is echt wel op zijn plaats. Een ander punt dat mij is bijgebleven van het onderzoek is het belang van de omgeving en bestaande netwerken. Verschillen in sportdeelname worden voor een deel verklaard door omgevingsfactoren. Dit betekent ook dat eventuele interventies het meest kansrijk zijn als ze gebruikmaken van diverse omgevingsystemen om het individu te bereiken.

Remco Hoekman, senior onderzoeker Mulier Instituut

Foto: Shutterstock

Hierbij is het lokale sportnetwerk in combinatie met de sportinfrastructuur natuurlijk van groot belang. Ik zie de buurtsportcoach als belangrijke schakel om ook sectoren met elkaar te verbinden. De buurtsportcoach kan als geen ander als verbinder fungeren in het lokale sportnetwerk en via diverse omgevingssystemen een individu aanzetten tot sport- of beweeggedrag. Ik acht het dan ook van groot belang dat gemeenten de expertise en netwerken die buurtsportcoaches in de afgelopen jaren hebben opgebouwd niet verloren laten gaan. Temeer omdat succesvol matchmaken tussen vraag en aanbod impliceert dat je heel goed weet wat de mogelijkheden van beide zijn, hoe je ze op elkaar kunt laten aansluiten, op het niveau van de wijk, van de dorpskern en van het individu. Die lokale netwerken zijn dus goud waard. Ze

maken integraal deel uit van het sportkapitaal. Daarnaast raad ik gemeenten aan te investeren in de uitbouw of de consolidatie van specifieke kennis, gericht op het in beweging krijgen van specifieke doelgroepen. Op deze wijze kan de betekenis van sportbeleid worden vergroot, niet alleen in termen van de sportdeelname, maar zeker ook in termen van de maatschappelijke waarde van sport, die voor specifieke doelgroepen evidenter is.”

“Ik raad gemeenten aan te investeren in de uitbouw of de consolidatie van specifieke kennis”

Verder lezen...

Op het Visie & Beleidsplein op www.sportengemeenten.nl kunt u de volgende documenten downloaden:

Radboud Universiteit (2018). Sport policy, sport facilities and sport participation, bij *Sport & Bewegingstimulering*

Vereniging Sport & Gemeenten (2018). Visiedocument Sport Stimuleert!, bij *Sport & Nota's*

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2018). Nationaal Sportakkoord, bij *Sport & Nota's*